

ÖĞRETMENLERİN YAŞADIKLARI YILDIRMA EYLEMLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

THE RESEARCH OF THE MOBBING STATUS OF TEACHER ACCORDING TO DIFFERENT VARIABLES

Mukadder BOYDAK ÖZAN

Eğitim Fakültesi, Fırat Üniversitesi, Elazığ. E-posta: mboydak@firat.edu.tr

Zülküf NANTO

Milli Eğitim Bakanlığı

Özet

Bu araştırmada, öğretmenlerin, okullarda maruz kaldıkları yıldırma durumları, cinsiyet, kıdem, yaş, branş, eğitim durumu, görev yaptığı eğitim bölgesi değişkenleri kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın grubunu, Elazığ'da görev yapan 530 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenlerin genel bilgilerinde frekans ve yüzde kullanılmış, grupların görüşleri arasındaki farkların saptanmasında ise t- testi ve varyans analizi yapılmıştır. Ayrıca 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin maruz kaldıkları yıldırma durumlarında en çok cinsiyet, yaş ve kıdem değişkenleri arasında anlamlı fark çıkmıştır. Erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre; 20-29 yaş gurubu arasındaki öğretmenlerin, 50+ yaşındaki öğretmenlere göre; 1-5 kıdemdeki öğretmenlerinin diğer kıdemdeki öğretmenlere göre daha fazla yıldırma maruz kaldıkları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul ve Ortaokullar, Öğretmenler, Yıldırma.

Abstract

This survey which summarized from my master thesis analyzes the level of the acts of mobbing suffered by the teachers as well as their genders, seniority, age, subject, educations status, education district characteristics and perpetrators characteristics and perpetrators. This survey was conducted by interviewing a total of 530 teachers in Elazığ. T-tests and variance analysis were conducted in order to determine general opinion of teachers, frequencies and percentages in identify details of the teachers interviewed as well as differences in opinions expressed by the group. They were tested at 0.05 significance level. As a result of the survey, gender, seniority and age were identified as the variables, where the largest difference was observed between the groups in terms of acts of mobbing suffered by teachers. More male teachers than female teachers, 20-29ages teacher than 50+ ages teachers, more 1-5 seniority teachers than other teachers were confirmed to be exposed to acts of mobbing.

Key words: Primary and Middle Schools, Teachers, Mobbing

GİRİŞ

İnsan odaklı olan okullar, topluma faydalı, yeterli akademik kültürü olan, başarılı, esnek düşünebilen ve gelecekte karşılaşacağı koşullara ayak uydurabilecek bireyleri yetiştirmeyi amaçlayan örgütlerdir. Bu örgütlere, farklı yaşam standartlarına sahip, farklı kültürlerden, olumlu ya da olumsuz davranışlara sahip öğrenciler gelmektedir. Bu öğrencilerin eşit düzeye getirilerek değişim ve gelişimini sağlayacak, eğitim ortamlarını en iyi şekilde oluşturup düzenleyecek kişi öğretmenlerdir (Çomak, 2011). Bu nedenle ilköğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleşmesinde öğretmenlere ve okul müdürlerine büyük görevler düşmektedir. Eğitimcilerin bu görevi yerine getirirken karşılaştıkları önemli engellerden birisi de, eğitim ortamlarında öğretmenlerin birbirileri ile veya yöneticiler ile yaşadıkları yıldırma durumlarıdır. Çalışma atmosferini önemli ölçüde etkileyen yıldırma, kişiyi iş ortamından soğutmak adına yapılan; ona sıkıntı vermek, rahatsızlık oluşturmak, şiddet ve baskı göstermek ve onu taciz etmek anlamında düşünülebileceği gibi (Leymann, 1996:167); okullarda bireyi bir durum karşısında bilerek

küçük düşürme, kişinin çalışmalarını sürekli eleştirip beğenmeme durumu olarak da düşünülebilir (Erdoğan, 2009:319).

İlk defa Konrad Lorenz tarafından hayvanlar için kullanılan yıldırma kavramı, 1960'larda Avusturya'da kullanılmaya başlanmıştır. Her hayvanın kendilerinden ya da sürülerinden yabancı diğer hayvanı ya da hayvanları dışladığını tespit etmişlerdir (Westhues, 2002). 1980'li tarihlerde, Dr. Peter Paul Heinmann bu kavramın sadece hayvanlar arasında olmadığını, aslında öğrenciler arasında da görüldüğünü ifade etmiştir (Akt:Eser, 2013). Yine 1980'ler de İsveçli Psikolog Leymann bu kavramın iş yerlerinde çalışanlar arasında da yaşandığını tespit etmiştir. Ayrıca Leymann 1992 yılında Almanya'da açtığı klinik ile mobbing kavramının sadece araştırmacılar arasında değil kamuoyunda da yaygın olarak bilinmesini sağlamıştır. Türkiye'de mobbing kavramı yerine yıldırma kavramı daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kavramlar üzerinde Türkiye'de ilk araştırma 2004 yılında yapılmıştır. Bu araştırmada mobbing kelimesi de yıldırma kelimesi de kullanılmıştır. Bu olgu için kullanılan ortak bir dil yoktur ve araştırmacılar bu olguyu anlatmak için birçok kelime kullanmaktadır (Ertürk, 2011).

Tarihin dokusu içinde değişik boyutları ile kendini gösteren ve zamanla büyük bir problem haline gelen yıldırma süreci yıldırma uygulayan taraf, yıldırmaya maruz kalan taraf ve yıldırma sürecini izleyen taraf olmak üzere üç gruptan oluşur (Baykal,2005).

Çeşitli çalışmalarda (Doğan, 2009; Karyağdı, 2007) bu sürecin aşamaları şu şekilde belirtilmiştir: I. Aşama: Yıldırma söz konusu değilse bile ortaya çıkan çatışma sonucu oluşan anlaşamama durumu yıldırmaya dönüşebilecek bir hal alır. II. Aşama: Yıldırma davranışları görülmeye başlanır (saldırgan davranışlar).III. Aşama: İdare, yaşanan yıldırma durumlarına müdahale etmeyerek yıldırmaya ortak olur. IV. Aşama: En önemli evredir. Kurban tepkiler vermeye başlar ve “zor insan, akıl hastası ” söylemlerine maruz kalır. Bu durumu kovulmalar veya istifalar takip eder. V. Aşama: Kişi işten ayrılmaya mecbur bırakılır.

Aşama aşama kendini gösteren bu olumsuz durumları Dr. Heinz Leymann 45 ayrı yıldırma davranışı olarak belirlemiş, 5 ayrı grupta toplamıştır (Doğan, 2009: 22,24;Laçiner, 2006): I.Grup: Mağdurun kendini göstermesini ve iletişim oluşumunu etkilemek: Mağdur olan kişi idareci tarafından sürekli eleştirilir, yönetici mağdur olan kişi üzerinde baskılar kurarak onu sürekli kısıtlar. Sözlü tehditlerin yanı sıra yazılı tehditler de oluşmaya başlar. II. Grup: Sosyal ilişkilere saldırılar: Kurbanın iş ortamında iletişimine engel olmak amacı ile çalışma ortamı herkesten uzak bir şekilde ayarlanarak, ortamında değilmiş gibi davranılır. III. Grup: İtibara saldırılar: Mağdurun arkasından konuşarak, ona asılsız şeyler yakıştırılarak mağdur sürekli küçük düşürülür. Mağdurun özel yaşamı ile alakalı bütün değerleri (dini, milliyeti, cinsel yaklaşımı) eleştirilir. IV. Grup: Kişinin yaşam kalitesi ve mesleki durumuna saldırılar: Mağdura kendisini özel hissedecek hiçbir iş verilmez. Kendi yeteneklerinin altında veya üstünde işler verilerek kendisini yeteneksiz hissetmesi sağlanır. V. Grup: Kişinin sağlığına doğrudan saldırılar: Mağdura direk fiziksel olarak şiddet uygulanır veya doğrudan cinsel taciz ile göz korkutma amaçlı şiddete başvurulur.

Kişinin çalışma hayatını önemli ölçüde etkileyen bu olumsuz durumlar karşısında kişi öncelikle kendi mücadele etmelidir (Davenport, Schwartz ve Eliot, 2003). Resch ve Schubinski (1996)' ye göre kişi yaşadığı baskı ve şiddet karşısında güçlü olmalı kontrollü, bilinçli ve mantıklı bir şekilde olaylar karşısında dik durmalıdır. Kendi özelliklerini, güçlü ve zayıf yanlarını iyi bilmelidir (Akt: Tutar, 2004).Yıldırma süreci ile mücadele etmede bireysel yöntemlerin yanı sıra örgütsel yöntemler de oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Zapf, Knorz, Kulla, 1996). Tüm çalışanlar arasında saygılı ve hoşgörülü bir

ortam oluşturularak, çalışanlar arasında yıldırma davranışlarının görülme olasılığı azaltılabilir (Tınaz,2006).

Araştırmanın Problemi

Günümüzde eğitim ortamlarında istenilen verimi elde etmek adına gerekli en önemli kavramlar bilgi ve beceridir; ancak tek başına yeterli değildir. Bilgi ve becerinin yanı sıra örgütün atmosferi, çalışanların olumlu tavır ve tutumları, çalışanlar arasındaki uyum ve iş birliği, çalışma ortamında yaratılan olumlu hava da oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple öğretmenlerin performanslarını en üst düzeyde kullanmaları için, öğretmenlerin okul ortamında maruz kaldığı yıldırma davranışlarının farkında olması gerekir (Göktürk ve Bulut, 2012: 56). Bu araştırma ile elde edilen sonuçların okul müdürleri, öğretmenler, eğitimciler ve bu konuya ilgi duyan tüm bireylere önemli bir kaynak olacağı, okul öğretmenlerinin birbirleri ile ve yöneticiler ile yaşadıkları iletişim ve etkileşime olumlu katkılarda bulunacağı ve yıldırma durumlarına maruz kalanların hakkını nasıl arayacağı konusunda ilgililere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Öğretmenlerin eğitim ortamlarında maruz kaldıkları yıldırma eylemlerinin bazı değişkenlere göre belirlemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin yaşadıkları yıldırma durumlarına ilişkin genel görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin yaşadıkları yıldırma durumlarına ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, kıdem, branş, eğitim durumları, yaş ve görev yaptığı bölgeye göre farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşadıkları yıldırma durumlarının içeriği ve yıldırma durumlarına karşı verdikleri tepkiye ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen mevcut olan bir durumu var olduğu gibi açıklamayı çalışan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, olduğu gibi değiştirilmeden tanımlanmaya çalışılır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir hükme varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2007).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Tesadüfî küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Böylelikle belirlenen evrenin hepsine ulaşamayacağından seçilen küme diğerlerini temsil ederek tasarruf sağlanmıştır. Elazığ ilinde bulunan okulların bağımsız olarak eşit seçilme şansına sahiptir. Çalışma grubunu, Elâzığ il merkezi ve ilçelerinde bulunan ilköğretim ve ortaokullarda görevli kadrolu ve sözleşmeli öğretmenler oluşturmaktadır. Uygulanan 700 ankete verilen cevaplar incelendiğinde 539 anketin yeteri kadar doldurulduğu tespit edilmiş, araştırmaya uygun görülerek değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, “Bergen Bullying Research Group” tarafından geliştirilen ve kullanımı için gruptan izin alınmış olan “**Negative Acts Questionnairei** (NAQ; Einarsen, Raknes, Matthiesen & Helleøy, 1994; Hoel, 1999)” anketi esas alınmıştır (<https://www.uib.no>). Anket, beşli Likert dereceleme ölçeği şeklinde hazırlanmış, aslına uygun olarak kullanılmıştır. İlave olarak kişisel bilgiler (cinsiyet- yaş-mesleki kıdem-branş-öğrenim durumu) eklenmiştir. Bunun yanı sıra kişisel bilgilere katılımcının çalıştığı bölge bilgisi de alınarak, yerelde ve şehir merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin yaşadıkları yıldırma durumlarının kıyaslanması amaçlanmıştır. “Bergen Bullying Research Group” tarafından oluşturulan bu araç aynı zamanda Türkiye’de yapılan farklı çalışmalarda da veri toplamak amacıyla kullanılmıştır (Cemaloğlu, 2007; Ertürk, 2005). Cemaloğlu(2007) tarafından anket Türkçe ’ye çevrilmiş ve daha sonra profesyonel tercümanlık yapan bir kişiden anketi İngilizce ’ye çevirmesini talep etmiştir. Bu çeviriler gerekli düzeltmeler yapılarak araştırmacı tarafından kullanılmıştır. Bu araştırma sırasında da aynı araç kullanılacağından aynı süreçten geçilmiş ve araç Türkçe’ ye çevrilmiştir. Yapılan çeviri Cemaloğlu tarafından yapılan çeviri ile karşılaştırılarak gerekli düzeltmeler yapılarak kullanılmıştır.

Ölçeğe ilişkin açıklayıcı faktör analizi işlemlerine göre KMO (Kaiser Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy) = .920, Bartlett (Bartlett’ s Test of Sphericity) = 4135,875, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı, 902 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Faktör analizi sonucunda 23 maddenin bir faktör altında toplandığı anlaşılmaktadır. Faktör yük değerleri, 30 altında olan ve ölçeğin yapısını bozan maddeler çıkarılmıştır. Faktör analizi ile ilgili bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.

Öğretmenlerin Yıldırma Durumları Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri

Madde No	Faktör	Madde No	Faktör
2	,673	13	,579
3	,712	14	,557
4	,520	15	,491
5	,661	16	,436
6	,388	17	,510
7	,600	18	,506
8	,363	19	,637
9	,407	20	,610
10	,577	21	,661
11	,532	22	,646
12	,550	23	,637

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, iki ortalama arasındaki farkların anlamlılığını test etmek amacıyla bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi F testi kullanılmıştır. t-testinde güven düzeyi $p<.05$ olarak kabul edilmiştir. İki ortalama arasındaki farkların anlamlılığını ortaya koymak için de F testi sonucunda anlamlı farkın belirlenmesi halinde bu farkın kaynağını belirtmek için Scheffe testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Birinci alt amaç doğrultusunda öğretmenlerin yaşamış oldukları yıldırma durumlarına ilişkin görüşlerini başvurmak üzere yüzde ve frekans değerleri alınmıştır. Sonuçlar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 2.

Öğretmenlerin yıldırma maruz kalma durumları

Yıldırma Maruz Kalma Sıklığı	n	%
Hayır	462	85,7
Evet, Nadiren	50	9,3
Evet, Ara sıra	24	4,5
Evet, Haftada Bir Çok Defa	2	,4
Evet, Neredeyse Her Gün	1	,2
Toplam	539	100

Tablo 1 incelendiğinde Elde edilen yüzde ve frekans sonuçlarına göre; öğretmenlerin %85,7’si yıldırma durumuna maruz kalmadığını ifade ederken, % 14,4’ü yıldırma durumunu yaşadığını ifade etmektedir. Yıldırma maruz kalanların %9,3’ü nadiren; %4,5’i ara sıra; %4’ü haftada birçok defa; %2’si ise neredeyse her gün yıldırma maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, yaşadıkları yıldırma durumlarında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek amacı yapılan bağımsız gruplar t–testi sonuçları tablo 2’te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre t Testi Sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	Levene	An. Düz.	t	An. Düz.	MWU	An. Düz.	Sıra Ort.
Kadın	228	4,67	,271								281,58
Erkek	310	4,60	,410	536	9,402	,002	2,197	,028	32586,500	,121	260,52

Hem kadın öğretmenlerin ($\bar{X}=4,67$) hem de erkek öğretmenlerin ($\bar{X}=4,60$) görüşleri Hiçbir zaman düzeyinde sonuçlanmıştır. Yapılan bağımsız gruplar t-testi sonucu [$t_{(95)}=2,197$, $p<.05$] Levene değeri anlamlı sonuçlanmasına rağmen, incelenen Mann Whitney U testi sonucunda kadın ve erkek öğretmenler arasında görüş farkı bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin branş değişkenine göre, yaşadıkları yıldırma durumlarında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek amacı yapılan bağımsız gruplar t–testi sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 4.
Öğretmenlerin branş değişkenine göre t-testi sonuçları

Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	sd	Levene	An. Düz.	t	An. Düz.	MWU	An. Düz.	Sıra Ort.
Sınıf Öğretmeni	226	4,65	,318								-
Branş Öğretmeni	312	4,61	,386	536	2,405	,122	1,277	,202	-	-	-

Maddeler bir bütün olarak incelediğinde, sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X}$ =4,65) ve branş öğretmenlerin ($\bar{X}$ =4,60) görüşleri Hiçbir zaman düzeyinde olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız gruplar t-testi sonucunda [$t_{(95)}=1,277$, $p<.05$] branş öğretmenlerinin görüşleri ile sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Öğretmenlerin kıdem değişkenine göre, yaşadıkları yıldırma durumlarında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek amacı yapılan varsayans analizi sonuçları tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 5.
Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre varyans analizi sonuçları

Kıdem	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Levene	P
1-5	221	4,56	,427	Grup. Ar.	1,722	4	,431				
5-10	125	4,68	,276	Grup.İçi	67,767	526	,129				
10-15	70	4,67	,255	Toplam	69,489	530		3,342	,010	3,672	,006
15-20	41	4,71	,246								
20+	74	4,65	,398								

Mesleki kıdem değişkenine ilişkin öğretmenlerin yıldırma durumlarını belirlemek üzere yapılan Kruskal Whalis H testi sonucunda [$F_{(4,526)}=3,342$, $p<.05$] öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Kıdemi 1-5 yıl arasında olan öğretmenler $\bar{X}$ =4,56 ile, kıdemi 6-10 yıl arasında olan öğretmenler $\bar{X}$ =4,68 ile, kıdemi 11-15 yıl arasında olan öğretmenler $\bar{X}$ =4,67 ile, kıdemi 16-20 arasında olan öğretmenler $\bar{X}$ =4,71 ile ve kıdemi 20 ve üzeri olan öğretmenler $\bar{X}$ =4,65 ortalama ile Hiçbir zaman düzeyinde görüş bildirmişlerdir. KWH testi sonucuna göre öğretmen görüşleri arasında $p<0,05$ anlamlı farklılık gözlenmiştir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere MWU testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 6.
Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre KWH Testi sonuçları

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	KWH	p	Anlamlı Farklılık
1-5	221	234,85	4	17,493	,002	1-2
6-10	125	283,59				1-3
11-15	70	278,91				1-4
16-20	41	316,44				1-5
20+	74	289,16				

Yapılan Kruskal Whalis H testi sonucuna göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (KWH=17,493). Farklılığın hangi grupların görüşlerinden kaynaklandığını belirlemek amacı ile yapılan MWU testi sonucuna göre; kıdemi 1-5 ile 6-10 yıl arası, kıdemi 1-5 ile 11-15 yıl arası, kıdemi 1-5 ile 16-20 yıl arası ve kıdemi 1-5 ile 20 yıl ve üzeri olan öğretmen görüşlerinden kaynaklanmış olabilir. Sıra

ortalamaları dikkate alındığında; mesleki kıdemi 16-20 yıl arası olan öğretmenlerin sıra ortalaması (316,44) en yüksek değerde iken, mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olan öğretmenlerin sıra ortalaması (234,85) en düşük değerde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre, yaşadıkları yıldırma durumlarında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek amacı yapılan varyans analizi sonuçları tablo 6’te gösterilmiştir.

Tablo 7.

Öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre varyans Analizi sonuçları

Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Levene	P
Önlisans	31	4,64	,442	Grup. Ar.	,146	2	,073				
Lisans	468	4,63	,347	Grup.İçi	69,475	536	,130	,563	,570	1,365	,256
Lisans Üstü	40	4,57	,430	Toplam	69,621	538	-				

Yapılan varyans analizi sonucunda [$F_{(2,536)}=,801$, $p>.05$] öğretmenlerin görüşlerinde, eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eğitim durumu ön lisans olan öğretmenler $\bar{X}=4,64$ ile eğitim durumu lisans olan öğretmenler $\bar{X}=4,63$ ile eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenler ise $\bar{X}=4,57$ ile Hiçbir zaman düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları yere göre, yaşadıkları yıldırma durumlarında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek amacı yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 7’te gösterilmiştir.

Tablo 8.

Öğretmenlerin bölge değişkenine göre varyans analizi sonuçları

Bölge	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Levene	P
İl	138	4,67	,365	Grup. Ar.	,542	2	,271				
İlçe	242	4,59	,375	Grup.İçi	69,041	534	,129	2,098	,124	2,352	,096
Köy	157	4,65	,327	Toplam	69,583	536					

Bölge değişkenine ilişkin öğretmenlerin yıldırma durumlarını belirlemek üzere yapılan varyans analizi sonucunda [$F_{(2,534)}=2,098$, $p>.05$] öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Görev yaptığı yer il olan öğretmenler $\bar{X}=4,67$ ile çalıştığı yer ilçe olan öğretmenler $\bar{X}=4,59$ ile, çalıştığı yer köy olan öğretmenler ise $\bar{X}=4,65$ ile Hiçbir zaman düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenlerin yaş değişkenine göre, yaşadıkları yıldırma durumlarında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek amacı yapılan varyans analizi sonuçları tablo 8’te gösterilmiştir.

Tablo 9.

Öğretmenlerin eğitim durumu değişkenine göre varyans analizi sonuçları

Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	Varyans Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p	Levene	P
20-29	178	4,60	,739	Grup. Ar.	2,873	3	,958				
30-39	217	4,74	,518	Grup.İçi	184,916	528	,351	2,729	,043	8,765	,000
40-49	90	4,73	,493	Toplam	187,789	534	-				
50+	46	4,83	,437	-	-	-	-				

Yaş değişkenine göre, öğretmenlerin yıldırma durumlarını belirlemek üzere yapılan varyans analizi sonucunda [$F_{(3,528)}=6,722$, $p>.05$] öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Yaşı 20-29 arası olan öğretmenler $\bar{X}=4,53$ ile, yaşı 30-39 arası olan öğretmenler $\bar{X}=4,68$ ile, yaşı 40-49 arası olan öğretmenler $\bar{X}=4,67$ ile ve yaşı 50 ve üzeri olan öğretmenler $\bar{X}=4,67$ ile, Hiçbir zaman düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 10.

Öğretmenlerin yaş değişkenine göre KWH Testi sonuçları

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	KWH	p	Anlamlı Farklılık
20-29	178	227,83	3	18,841	,000	1-2
30-39	218	282,27				1-3
40-49	90	280,48				1-4
50+	46	314,02				

Yaş değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Bu sebeple yapılan Kruskal Whalis H testi sonucuna göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (KWH=18,841). Farklılığın hangi grupların görüşlerinden kaynaklandığını belirlemek amacı ile yapılan MWU testi sonucuna göre; yaşı 20-29 arasında olan öğretmenler ile 30-39, 40-49 ve 50 yaş üzeri olan öğretmenlerin görüşlerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında; yaşı 50 ve üzeri olan öğretmenlerin sıra ortalaması (302,12) en yüksek değerde iken, yaşı 20-29 yıl arasında olan öğretmenlerin sıra ortalaması (226,97) en düşük değerde olduğu görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin yaşadıkları yıldırma durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu araştırma sonucuna bakıldığında öğretmenlerin %85,7'si yıldırma maruz kalmadığını ifade ederken, % 14,3'ü yıldırma yaşadığını ifade etmektedir. Tanoğlu (2006) tarafından "İşletmelerde Yıldırmanın (Mobbing) Değerlendirilmesi ve Bir Yüksek Öğrenim Kurumunda Uygulama" adlı yüksek lisans tezinde, akademisyenlerin yıldırma yaşamaya oranını %15,8 olarak sonuçlandırmıştır ve araştırmaya katılan kesim aynı olmasa da; yaşanan yıldırma oranı araştırma sonucumuz ile yaklaşık değerdedir. Tüzel (2009) tarafından araştırma görevlileri üzerine yapılan araştırmada psikolojik yıldırma maruz kalma oranının bizim çalışmamızda olduğu gibi ($X=1,75$) puan ile düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de yapılan çalışmaların birçoğunda öğretmenlerin yıldırma durumlarını yaşadığını ama bunun düşük düzeyde olduğunu görüyoruz. Ancak Aile ve Sosyal politikalar bakanlığının kurmuş olduğu Alo 170 Mobbing şikâyet hattına gelen çağrılarının kurum bazında oranlarına bakıldığında ilk sırada MEB'e bağlı kuruluşlar ve Üniversitelerin yer aldığını görüyoruz. Bu durum öğretmenlerin yıldırma durumları ile

ilgili yapılan çalışmalardaki anket sorularına verdikleri cevaplarda samimi olarak cevap vermediğini veya samimi cevap verme konusunda endişeli olduklarını gösteriyor olabilir.

İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin cinsiyete, kıdeme, bransa, yaşa, görev yaptığı bölgeye ve öğrenim durumlarına göre yaşadıkları yıldırma durumları sonucuna göre:

- 1) Öğretmenlerin yaşamış oldukları yıldırma durumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır. İlköğretim okullarında çalışan erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre yıldırma davranışlarına daha fazla maruz kalmaktadır. Bunun nedeni okuldaki erkek öğretmenlerin ve yöneticilerin ülkemizde oluşan kültürden dolayı kadınlara daha toleranslı ve daha iyi niyetli yaklaşımları olabilir. Cemaloğlu ve Ertürk (2007) tarafından “Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemlerinin Cinsiyet Yönünden İncelenmesi” araştırmasında da aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre daha az yıldırma maruz kaldıkları saptanmıştır. Mikkelsen ve Einarsen’in (2002: 401) araştırmasına göre ise yıldırma eylemlerine maruz kalmada cinsiyet farkının anlamlı bir değişken olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Leymann (1993) ve Niedl (1996)’ın çalışmalarında cinsiyetin, yıldırmanın yaşanmasında etkili olmadığı ifade edilmiştir (Akt: Ocak,2008). Yine Einarsen ve Skogstad (1996)’ın Norveç’te 13 ayrı iş kolunda çalışanlar üzerinde yürüttükleri çalışmaya göre de yıldırma eylemlerine maruz kalmada cinsiyet farkının anlamlı bir değişken olmadığı tespit edilmiştir. ABD’de 9.000 kamu çalışanı üzerinde yapılan araştırmada, kadın çalışanların % 42’sinin, erkek çalışanların ise % 15’inin son iki yılda zorbalığa uğradığı saptanmıştır (Michael, Akt: Arpacıoğlu, 2003). Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma sonuçlarının, yabancı kaynaklı araştırma sonuçlarıyla örtüşmemesi, yıldırma durumlarının kültürel yanlarına işaret etmektedir. Diğer ülkelerde yıldırma maruz kalmada cinsiyet önemli bir değişken olmamasına rağmen, Türkiye’de cinsiyetin ön plana çıkması, toplumun kültürel yapısının, kadına yönelik olumsuz tutumları hoşgörü ile karşılayıp onaylamasından kaynaklanıyor olabilir. Bu durum, kadınların yıldırma kurbanı olarak daha az, erkeklerin ise daha çok seçildiklerini göstermektedir. Ancak bunun tam tersine kadınların yıldırma durumlarını daha çok yaşadığına yönelik bulguları olan çalışmalar da bulunmaktadır. Arpacıoğlu ’nun yaptığı çalışmaya (2009) göre yıldırma mağdurlarının %77’si kadındır. Çünkü uzun senelerdir, çalışma ortamları erkeklerin egemenliği atındadır. Kadın yemek yapmadan çocuk bakımına kadar her türlü ev işi ile meşguldür. Eski zamanların avlanan ilkel erkek profili, günümüzde dışarıda çalışan erkektir. Ama çağımızda durum değişmiştir ve kadınlar, erkeklerin yaptığı birçok işi yapabilecek düzeye gelmiştir. Böylece çalışma hayatına atılan kadın zamanla aslında eşit oranda uygulanan yıldırma durumlarını hayatın ağır yükü altında erkeklere göre daha çok hissediyor olabilir(<http://mobbingyardim.wordpress.com/>, 2014).
- 2) Öğretmenlerin yaşadıkları yıldırma durumları, öğretmenlerin yaşlarına göre belirgin düzeyde farklılaşmaktadır ve 20-29 yaş aralığında olan öğretmenler, diğer yaş gruplarında olan öğretmenlere göre ilköğretim okullarında yıldırma davranışlarına daha fazla maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bunun nedeni, genç yaştaki çalışanların mesleki olarak tam anlamıyla yeterli olmadıklarından kendilerini savunamama, işlerine tam anlamıyla uyum sağlayamama ve iş yüklerinin sürekli artması durumlarını psikolojik yıldırma olarak algılamaları olabilir. Leymann (1993: 85)’in yaptığı araştırmaya göre; 21-30 ve 31-40

yaşlarındaki öğretmenlerin, yıldırımaya daha fazla maruz kalmaktadırlar. Kutlu (2006) yaptığı araştırmada yıldırma mağduru olduğunu bildiren kişilerin % 42,8'inin, 26-32 yaş grubunda yer aldığını ve ikinci sırada ise % 36,9 ile 33-40 yaş grubunda yer alan mağdurların olduğunu saptamıştır. Bu iki araştırmada yıldırma durumlarına uğradığını ifade eden yaş grubu ile çalışmamızdaki yaş grubu paralellik göstermektedir. Bazı araştırmalarda ise yıldırmaaya uğrayanların 50 yaş ve üzerinde olduğu sonucuna varılmıştır. Ertürk (2005) yaptığı araştırmada, en üst yaş grubu olan 53 yaş ve üstü katılımcıların diğer katılımcılara göre daha çok duygusal taciz eylemlerine maruz kaldıklarını saptamıştır. Ancak araştırmaların büyük çoğunluğu ile yaptığımız araştırmamızın sonucu paralellik göstermektedir. Yapılan birçok araştırma genç yaştaaki kişilerin daha çok yıldırma durumlarına maruz kalma riski altında olduğunu göstermektedir.

- 3) Öğretmenlerin görüşleri arasında branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Gökçe (2006) özel ve resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ve yöneticiler üzerinde yapmış olduğu çalışmada da branş değişkeninin yıldırma durumları üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Bu durum yıldırma durumlarının öğretmenin branşından çok sahip olduğu iletişim ortamının yıldırma durumları üzerinde etkili olacağı sonucunu çıkarıyor olabilir. Bazı çalışmalarda da branş değişkeni yıldırma üzerinde etkili olmuştur. Yıldırım (2008) resmi ve özel ilköğretim okullarında çalışan öğretmenler üzerinde yaptığı çalışmada aksi bir durum söz konusudur. Birinci kademedeki öğretmenlerin ikinci kademedeki öğretmenlere göre daha çok yıldırmaaya uğradığı sonucuna varılmıştır. Branşlara göre farklılaşma, tam gün okulda bulunan ve ders saatleri genelde sınıf öğretmenleri kadar olmayan branş öğretmenlerinin daha az okulda olabilmelerinden kaynaklanmış olabilir. Bir başka ifadeyle sınıf öğretmenlerinin okulda daha fazla zaman geçirmeleri bunda etkili olmuş olabilir.
- 4) Kıdem değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Kıdemi 1-5 yıl arası olan öğretmenler ile 20 yıl ve üstü olan öğretmenler yıldırma davranışlarına daha fazla maruz kalmaktadır. Yıldırım'ın (2008) araştırmasında, genel olarak örgütte yıldırmaaya uğramanın, öğretmenlerin kıdemine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. 1-5 yıl kıdemdeki öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre, geneli bakımından örgütte yıldırmaaya daha fazla uğradıklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu durum, toplumsal kültürün, kendinden yaşça ve kıdemce büyük olana saygı gösterme özelliğinden, öğretmenlerin uzun yıllardan sonra bedensel ve duygusal olarak kendilerini yorgun hissettiklerinden dolayı yaşanan durumları görmemelerinden veya görmek istememelerinden, kendini ispat etmek isteyen genç öğretmenlerin daha çok efor sarf edip kendilerini tüketmelerinden kaynaklanmış olabilir. Bunun aksine zamanla deneyim kazanan öğretmenlerin daha çok bilgili olduğunu düşünerek gençlerden saygı beklemesi ve bu durumda onlara baskı yapmasından da kaynaklanıyor olabilir. Ertürk (2005) araştırmasında, 21 yıl ve üzeri kıdemdeki öğretmenlerin en fazla yıldırma eylemine maruz kalan öğretmenler oldukları sonucuna varmıştır. Çivildağ ve Sargın (2011) ortaöğretim kurumlarında psikolojik baskı ve şiddet görme düzeylerini belirlemeye çalıştıkları araştırmalarında da kıdemin yıldırma durumları üzerinde etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.
- 5) Eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenler, eğitim durumu lisans ve ön lisan olan öğretmenlere göre daha az yıldırma durumu yaşamaktadır. Günümüzdeki hızlı

değişim ve gelişimler bireyin kendisini hızla geliştirmesini, en azından gelişimleri takip etmesini zorunlu kılmaktadır. Eğitim seviyesi daha yüksek olan öğretmenlerin daha az yıldırma yaşamasının sebebi, kendini yenileyen ve geliştiren öğretmenlerin okul ortamında kendilerine olan güveninin daha çok olabileceğinden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan öğretmenlerin yasal olarak haklarını bilmeleri, yıldırma durumunu yaşayacak ortamın oluşmasını engelleyebilirler. Bahçe (2007) tarafından “Mobbing Oluşumunda Örgüt Kültürünün Rolü: Bir Örnek Uygulama” adlı bir yüksek lisans tezinde eğitim durumlarının yıldırma üzerinde etkili olmadığı sonucuna varmıştır.

- 6) Öğretmenlerin yaşadıkları yıldırma durumları, çalıştıkları yerleşim birimine göre farklılaşmamaktadır. Bu araştırmada beklenilmeyen bir sonuçtur. Köy okullarında öğretmenlerinin, her türlü eğitim teknolojisi ve materyalleri gibi maddi imkânsızlığı, sosyal aktivitelerin yoksunluğu, velilerin eğitim öğretime dahil edilememesi ve bilinçsizliği, yaşam şartlarının zor olması, gibi nedenler araştırmanın başında köy okulundaki öğretmenlerin daha çok yıldırma durumlarına maruz kalabileceği fikrini oluşturmasına rağmen; araştırma bulgularına göre öğretmenlerin çalıştığı yerin yaşadıkları yıldırma durumları üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum yıldırma durumları üzerinde köy öğretmenlerinin görev yaptığı kırsal alanlardaki maddi imkânsızlıktan çok öğretmenlerin okul içinde sahip olduğu iletişim, çalışma ortamdaki atmosferin etkili olduğu sonucunu çıkarabilir.

Bu çalışma doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- 1) Öğretmenler, yöneticiler, veliler ve öğrenciler yıldırma konusunda bilinçlendirilecek toplantılar, konferanslar, kitle iletişim araçları ile hazırlanacak kamu spotları, görsel örneklere dayalı anlatıma sahip kitapların hazırlanması vb. düzenlenerek, okul çalışanlarının yıldırma konusunda duyarlılık kazanmaları sağlanmalıdır.
- 2) Okulda görev yapan tüm personel arasında daha güçlü ve pozitif iletişim kurma olanakları geliştirilmelidir.
- 3) Yıldırma mağdurlarının korunmasına yönelik yasal düzenlemeler ile gerekli sınırları, hakları ve sorumlulukları belirleyen, hukuksal güvence sağlanmalıdır. Ayrıca yıldırma konusunda öğretmenler, sahip oldukları yasal haklarının neler olduğu konusunda bilinçlendirilmelidir.
- 4) Yıldırma davranışlarına uğramış öğretmenlerin, eğitim öğretime yeniden hazır olmaları için mesleki ve psikolojik destek almaları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Arpacıoğlu, G. (2003). İşyerindeki Stresin Gizli Kaynağı: Zorbalık ve Duygusal Taciz. <http://www.hrdergi.com> (Erişim tarihi: 28 Nisan 2009).
- Arpacıoğlu, G. (2009) Türkiye’de zorbalık bir çalışma biçimi. HR Dergisi, 86, 18. <http://mobbingyardim.wordpress.com/turkiye%e2%80%99de-zorbalik-bircalisma-bicimi%e2%80%a6/>, (Erişim tarihi: 20.09.2014).
- Bahçe, Ç. (2007). “Mobbing Oluşumunda Örgüt Kültürünün Rolü: Bir Örnek Uygulama”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baykal, A. N. (2005). *Yutucu Rekabet Kanuni Devrindeki Mobbing’den Günümüze*. (1.Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bayram, F. (2007). Türk İş Hukuku Açısından İşyerinde Psikolojik Taciz. (Mobbing).Legal İş Hukuku ve Sosyal

- Güvenlik Hukuku Dergisi, Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemlerinin Cinsiyet Yönünden İncelenmesi ." (2007).
- Cemaloğlu, N. ve Kayabaşı, Y.(2007). Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyi ile Sınıf Yönetiminde Kullandıkları Disiplin Modelleri Arasındaki İlişki. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27,123-155.
- Cemaloğlu, N. ve Ertürk, A. (2007). Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemlerinin Cinsiyet Yönünden İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(2), s. 345-362.
- Cemaloğlu, N. ve Ertürk, A.(2008). Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Maruz Kaldıkları Yıldırmanın Yönü. Bilig yaz Dergisi. Ahmet Yesevi Üniversitesi Müttevelli Heyet Başkanlığı, 46, 67-86.
- Çomak, E.(2011). *İlköğretim Öğretmenlerinin İlköğretim Okullarında Yaşadıkları Yıldırma Durumları*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çivildağ, A. ve Sargın, N. (2011). Farklı Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerde Psikolojik Taciz: (Mobbing). Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:3
- Davenport, N. Schwartz, R. D. Ve Elliot, G. P. (2003). *Mobbing: İşyerinde Duygusal Taciz*.(Çev. Osman Cem ÖNERTOY), İstanbul: Sistem Yayınları.
- Doğan, M.A. (2009). *İlköğretim Okullarında Öğretmenlere Uygulanan Psikolojik Şiddetin (Mobbing) İş Doyumuna Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, G. (2009). Mobbing(İş yerinde psikolojik taciz). *TBB Dergisi*, 83, 323.
- Ertürk, A. (2005). *Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Ortamında Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eser, O. (2013). Mobbing Kavramının Türkçe Serüveni. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/oktay_eser_mobbing_kavrami.pdf (Erişim:10 Mayıs 2013).
- Gökçe, A.T. (2006). *İş Yerinde Psikolojik şiddet: Özel ve Resmi İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticileri Üzerine Yapılan Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Göktürk, G. ve Bulut, S. (2012). (Mobbing) İş yerinde Psikolojik Taciz. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.1(24), 56.
- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel.
- Karyağdı, A. (2007). *Örgütlerde Yıldırma (Mobbing) ve Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kutlu, F. (2006). "İşyerinde Duygusal Tacizin (Mobbing) Çalışanın Tükenmişliği Üzerine Etkisi". Yayımlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Laçiner, V. (2006, Nisan, 24) Mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz), USAK Stratejik Gündem (USG). <http://www.usakgundem.com/yorum/66/mobbing.html> (Erişim Tarihi: 21 Nisan 2013).
- Leymann, H. (1996). The Content and Development of Mobbing at Work.*European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5 (2), 165-184.
- Memurlar.net (2013). *Alo 170 şikayet hattına mobbing ile alakalı şikayetler geliyor*. (<http://www.memurlar.net/haber/352367/>; 08 Aralık 2014 tarihinde erişilmiştir).

- Ocak, S. (2008). Öğretmenlerin Duygusal Taciz (Mobbing)'e İlişkin Algıları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanoğlu, Ş. Ç. (2006). İşletmelerde yıldırmanın (mobbing) değerlendirilmesi ve bir yükseköğrenim kurumunda uygulama. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Tınaz, P. (2006). İşyerinde psikolojik Taciz (Mobbing), Beta Yayıncılık, İstanbul, ss. 8-135
- Tutar, H. (2004). İş Yerinde Psikolojik Şiddet Sarmalı: Nedenleri ve Sonuçları. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 106-126.
- Tüzel, E. (2009). Araştırma görevlilerinin maruz kaldığı yıldırma davranışlarının araştırma görevlilerinin sahip olduğu çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Gazi Eğitim Fakültesi Örneği) 1. Uluslararası Türkiye Eğitim araştırmaları kongresi Çanakkale
- Westhues, K. (2002); The Mobbings at Medaille College in 2002, University of Waterloo, Canada. "Mobbing" over Stress da Persecuzione Psicologica, http://www.unicam.it/ssdici/mobbing/mobb11_00.html (Erişim Tarihi: 01 Mayıs 2013).
- Yıldırım, T. (2008). *İlköğretim Okullarında Öğretmen-Yönetici İlişkilerinde Yıldırma ve Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zapf, D, Knorz, C, ve Kulla, M. (1996). On the relationships between mobbing factors, and job content, social work environment and health outcomes. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5 (2), 215–238.

Extended Summary

Problem Statement: Mobbing status the most significant problem that effects not only people who are exposed to it and people who perform it but also every individual of the society directly or indirectly in the world and our country. This problem changes the perception of all people working in the same workplace regarding to workplace bullying and increases tendency to mobbing. In this increase, the increase in the competitive environment in today's workplace and business life, jealousy among employees, violence, gossip, business union avoidance, fraud, not acting to employees equally by directors in workplace and many other factors have been effective. That violence and problems related to mobbing are increasing and within that consist of employees and administrators working in organization reveals the obligatory of taking precautions immediately by organization and every individual in the society. Mobbing with its increasing effect is becoming a research subject of social sciences researcher. Although various researchers have done in the world, the workplace bullying, mobbing, is a complex problem to find a concrete solution. This survey which summarized from my master thesis analyzes the level of the acts of mobbing suffered by the teachers as well as their characteristics and perpetrators.

Purpose of the Study: The main purpose of this study is to highlight the teachers, educators and other concerned ones about the subjects which will be an important source for school managers, to make positive contribution to communicative and interactive relationship between teacher- teacher and teacher-manager and to helps ones who are exposed to mobbing situation how to defend themselves in term of their legal rights. With all these frameworks the main objective of this research is formed by the aspect of teachers who are exposed to mobbing in their education and training environments by some of variables. With this aim, it is considered to answer the following questions:

- 1) What are the general views of teachers and administrators of mobbing in which they live?
- 2) Are there any differences in views of teachers and administrators of mobbing behavior in which they live according to sex, seniority, industry, education, age and working area?

Method(s): This study employs a scanning model; the method of qualitative research pattern is carried out aiming to identify the view of teacher reacting to mobbing situations. The data were collected using this scale from a total of 530 principals working in various primary and secondary schools who were selected using random sampling in the central district and villages of Elazığ. Data about acts of mobbing experienced by those primary and middle school teachers was gathered by using a The Negative Act Questionnaire employed in the study was developed by Einersan and translated into Turkish by Cemoglu and Erturk (2009) developed by the researcher using five-point likert scale. Those data were processed in SPSS data analysis program and t-tests and variance analysis were conducted in order to determine frequencies and percentages in identify details of the teachers interviewed as well as differences in opinions expressed by the group. They were tested at .05 significance level.

Findings and Discussions: As a result of the survey, of all participants, 85,7 % were not found to be exposed to mobbing, 14,3% were exposed to mobbing. The person was exposed to mobbing: %9,6 of the sample is rarely, %4,5 of the sample is sometimes, %4 of the sample is many times a week, %2 of the sample is almost everyday. Among

the mobbing behavior seen in the category, gender, seniority and age were identified as the variables, where the largest difference was observed between the groups in terms of acts of mobbing suffered by primary school teachers. The results obtained from those variables showed that more male teachers than female teachers, youngest or oldest teacher than the other teachers, more 1-5 seniority teachers than other teachers were confirmed to be exposed to acts of mobbing. The mobbing behavior in which lived by a school teachers were not found to create a statistically significant difference according to level of teacher branch, and working area.

Conclusions and Recommendations: Many studies show same results with our studies. The mobbing behavior is not significantly affected by such variables as teacher branch and, working area, but affected sex, seniority, education and age. This study also shows that not many principals in primary and secondary schools are exposed to mobbing. It could be argued that mobbing is associated with other reasons in order to find a more precise reason why such mobbing behavior takes place. Otherwise, authorities should organize seminar, meeting to inform teacher about mobbing in which what can teachers do when they exposed to mobbing and what is the right of them against to mobbing.